

Bontje 138 beste jonge koe in finale Koeverkiezing

Geertje beste boerenkoe

Zaterdag 5 oktober werden de twaalf beste gebruikskoeien van Nederland onder fraaie weersomstandigheden op de Fokveedag Boerenlandfeest in Hoornaar gedemonstreerd. Een optelsom van de economische kenmerken en de 'vorm van de dag' zorgden ervoor dat Lord Lily-dochter Geertje 422 van de familie Schouten uit Midwoud (NH) tot 'beste boerenkoe van Nederland' werd uitgeroepen.

Net als bij de voorgaande edities was het ook dit jaar weer spannend of alle geselecteerde koeien in Hoornaar (ZH) daadwerkelijk aanwezig zouden zijn. De vakjury had zijn selectie van twaalf koeien begin augustus al samengesteld en de helft had al meer dan 100.000 kilo melk op de teller, terwijl enkele andere er ook niet ver meer vanaf zaten. Bovendien moesten sommige inzenders zowel heen als terug tot wel twee en een half uur rijden, terwijl het vaak ook nog om koeien ging die het niet gewend waren om van huis te gaan. Het was dan ook een hele geruststelling dat

alle twaalf koeien 's ochtends om negen uur keurig gewassen op de Koeverkiezingsstand stonden. Een fraaie tent die op alle weersomstandigheden was berekend. Overigens had ook het lactatiestadium nog roet in het eten kunnen gooien, maar ook hier bleek de kwaliteit van de beste boerenkoeien. Klara 112 (v. Palmer) van de familie Van der Wal uit Genemuiden (OV) had pas tien dagen voor de fokveedag gekalfd – ze kalfde voor de tiende keer van evenzoveel inseminaties – maar stond gezond op haar plek. En er was Etazon Rejah 4071 (v. Spirando) van de familie Noordman uit Sterksel (NB), die droogstond

en enkele weken later moest kalven. Voordat de koeien om half twaalf de ring zouden betreden, moest de vakjury zich nog over de uiteindelijke volgorde beraden. Deze rangschikking werd gemaakt op basis van een van tevoren opgestelde matrix in combinatie met de 'vorm van de dag'. In de matrix werden de economische kengetallen ingewogen, zoals melkproductie, eiwitpercentage, vruchtbaarheid en celgetal (zie de tabellen op pagina 16). Koeien konden voorafgaand aan de fokveedag voor de verschillende kenmerken punten verdienen en konden 's ochtends vóór de ringpresentatie

Copyright foto

punten verdienen met hun voorkomen. Op de stand kon de jury de dieren namelijk onderling vergelijken en daarmee een inschatting maken hoe lang de koeien nog op dezelfde voet verder konden presteren. Om een nog beter beeld te krijgen, werden enkele koeien nog even 'losgetrokken'.

Exterieurwaardering

Van de vierkoppige jury moest alleen Gerrit Bossink op de finaledag verstek laten gaan. Voormalig accountant Bossink – hij werkt tegenwoordig als technisch specialist rundveehouderij bij ForFarmers Hendrix – had zijn bedrijfseconomische motivatie aan zijn drie collega's meegegeven, die in Hoornaar de eindbalans mochten opmaken. Fokkerijanalist Kees van Velzen, aAa-analist Jurjen Groenveld en melkveehouderij Peter Aalberts beoordeelden eerst de vier jonge koeien. Vier bijzonder fraaie koeien, waarbij de waardering desondanks uiteenliep. De hoogste waardering ging naar de uiterst correcte en jeugdige Bontje 138, de bijna acht jaar oude Kian-dochter van Ruijter uit Warmenhuizen (NH), die tien punten voor de 'vorm van de dag' kreeg toebedeeld. Ze werd hoger aangeslagen dan de bijna even oude, maar meer volwassen ogende Nordika 5 (v. Colombo) van Engelen uit Grashoek (LB), die acht punten kreeg. Op haar beurt versloeg Nordika de roodbonte Wilma 323 van Gieling uit Babberich (GD), een dochter van eigen stier De Vlottenburg Kain 2. Wilma moest zich tevreden stellen met zes punten, al was het kritiek op hoog niveau, gezien het feit dat Wilma met 92 punten is ingeschreven. De laatste van de vier was de negen jaar oude Tommy 784 (v. Kirby) van Albring uit Drouwenermond (DR). De fraaitypische koe stoorde iets in de uier, waardoor ze zich met vier punten tevreden moest stellen.

Maximale score

In de categorie oud konden drie van de acht koeien op de hoogste exterieurwaardering rekenen. Marie 69, Wilhelmina 345 en Bartje 238 kregen van de drie juryleden in Hoornaar tien punten. Marie 69 (v. Design) van Fokkema uit Menaldum (FR) maakte al tijdens de

rondgang van de jury door Nederland een uiterst krachtige indruk. De bijna twaalf jaar oude koe produceerde al 107.000 kilo melk en stapte op sterk beenwerk. Hetzelfde kon worden gezegd van ruim 13 jaar oude Wilhelmina 345 (v. N.R.M. Rudolf) van Van Dijk uit Giessenburg (ZH). Zoals het de fokker van NRM-kampioenen betaamt, maakte de kleindochter van de bekende Geertje 289 (v. Slingeman 63) indruk op de fokveedag. Ondanks de productie van al 116.000 kilo melk lijkt ze nog jaren mee te kunnen. De derde koe die de maximale score kreeg, was Bartje 238 (v. Newhouse Rocko) van Vonk uit Goudriaan (ZH). Ook Bartje slechtte inmiddels officieus de barrière van 100.000 kilo melk en oogde door haar uiterst correcte bouw nog zeer vitaal. Niet voor niets was juist zij de populairste bij het via internet stemmende publiek. Zo'n duizend unieke stemmen bezorgden Bartje het publiekscampioenschap (zie de tabel op pagina 17). Achter de top drie volgde Ginny (v. Ronald) van Van der Kolk uit Dalfsen (OV), die van de jury acht punten voor haar voorkomen kreeg. Bij de nieuwmelkte Ginny viel tijdens de juryrondgang op dat ze lange tijd onbeweeglijk op haar plaats stond,

zonder dat ze ook maar een van haar vier benen verroerde. Achter Ginny volgde de pas gekalfde Klara 112 van Van der Wal uit Genemuiden (OV) met zeven punten, met daarachter de wat tenger ogende Geertje 422 (v. Lord Lily) van Schouten uit Midwoud (NH) met zes punten. De droogstaande Rejah 4071 (v. Spirando) van Noordman uit Sterksel (NB) verkeerde door haar lactatiestadium niet in de meest indrukwekkende vorm en kreeg vijf punten, terwijl de kleine en iets tere Patricia 2 (v. Cash) van De Bruin-Tukker uit Giessenburg (ZH) met drie punten de rij sloot.

Categorie jong

Nadat de jury het eindrapport had opgemaakt, was het aan de twaalf koeien om de enorme ring te betreden. Het inmiddels toegestroomde publiek zag de dieren op leeftijdsvolgorde de ring binnenkomen, waarna jurylid Kees van Velzen ze één voor één van een passend commentaar voorzag. Nadat de dieren waren opgesteld, nam jurylid Jurjen Groenveld de microfoon over. Hij feliciteerde eerst publiekscampioen Bartje, die na een nek-aan-nekrace Rejah had verslagen. Vervolgens maakte Groenveld de winnaar van de categorie jong bekend. De hoogste score ►

Copyright foto

De twaalf finalisten van de Koeverkiezing in leeftijdsvolgorde opgesteld, met vooraan de jongste koe De Vlottenburg Wilma 323 van Gieling uit Babberich.

Opbouw matrix

De vakjury stelde per leeftijdscategorie een matrix op met daarin alle relevante economische kengetallen. In de bovenste matrix staan de werkelijke waarden en in de onderste de relatieve waarden. Door de scores voor de 'vorm van de dag' bij de relatieve waarden op te tellen, ontstaan de eindresultaten.

Jong	Wilma 323	Bontje 138	Nordika 5	Tommy 784
Kg vet / dag	1,51	1,40	1,76	1,62
Kg eiwit / dag	1,21	1,13	1,33	1,35
Eiwitpercentage	3,61	3,77	3,75	3,77
Lactatiewaarde	112	106	110	119
Celgetal # verhoogd	0,20	0,00	1,50	1,60
Inseminaties / dracht	1,40	1,43	1,43	1,38
Leeftijd 1e afkalving	774	669	758	747
Kg vet + eiwit	3836	4743	5402	6486

Jong	Wilma 323	Bontje 138	Nordika 5	Tommy 784
Kg vet / dag	1,5	0,0	5,0	3,1
Kg eiwit / dag	1,8	0,0	4,5	5,0
Eiwitpercentage	0,0	2,5	2,2	2,5
Lactatiewaarde	2,3	0,0	1,5	5,0
Celgetal # verhoogd	8,8	10,0	0,6	0,0
Inseminaties / dracht	1,5	0,0	0,0	2,5
Leeftijd 1e afkalving	0,0	5,0	0,8	1,3
Kg vet + eiwit	0,0	1,7	3,0	5,0
Beoordeling 5 oktober	6,0	10,0	8,0	4,0
	21,9	29,2	25,6	28,4

Oud	Klara 112	Marie 69	Rejah 4071	Geertje 422	Bartje 238	Patricia 2	Wilhelmina 345	Ginny
Kg vet / dag	1,54	1,55	1,37	1,50	1,45	1,29	1,45	1,41
Kg eiwit / dag	1,18	1,19	1,20	1,23	1,02	1,06	1,19	1,13
Eiwitpercentage	3,66	3,31	3,49	3,62	3,56	3,64	3,47	3,60
Lactatiewaarde	105	110	108	102	101	108	103	96
Celgetal # verhoogd	1,90	0,20	0,80	0,20	0,20	0,10	0,10	0,00
Inseminaties / dracht	1,00	1,45	2,10	1,18	2,00	2,30	2,00	1,55
Kg vet + eiwit	7880	8190	8058	8136	8276	7803	8915	8601

Oud	Klara 112	Marie 69	Rejah 4071	Geertje 422	Bartje 238	Patricia 2	Wilhelmina 345	Ginny
Kg vet / dag	2,4	2,5	0,8	2,0	1,5	0,0	1,5	1,2
Kg eiwit / dag	3,8	4,0	4,3	5,0	0,0	1,0	4,0	2,6
Eiwitpercentage	10,0	0,0	5,2	8,8	7,2	9,4	4,6	8,2
Lactatiewaarde	3,2	5,0	4,3	2,1	1,8	4,3	2,5	0,0
Celgetal # verhoogd	0,0	8,9	5,8	8,9	8,9	9,5	9,5	10,0
Inseminaties / dracht	10,0	6,5	1,5	8,6	2,3	0,0	2,3	5,8
Kg vet + eiwit	0,3	1,7	1,1	1,5	2,1	0,0	5,0	3,6
Beoordeling 5 oktober	7,0	10,0	5,0	6,0	10,0	3,0	10,0	8,0
	36,7	38,6	28,0	42,9	33,8	27,2	39,4	39,4

De vakjury van de Koevierkiezing ontwikkelde een matrix met daarin alle relevante economische kengetallen. Deze kengetallen zijn kilo vet per dag, kilo eiwit per dag, eiwitpercentage, lactatiewaarde, aantal celgetalverhogingen, aantal inseminaties per dracht en kilo vet en eiwit. Alle kenmerken hebben betrekking op het volledige productieve leven van de dieren. Wilma 323 heeft bijvoorbeeld tot dusver 2.130 kilo vet in 1.412 productiedagen geleverd. Dat levert de waarde $2.130 / 1.412 = 1,51$ kilo vet per dag op in de matrix.

Omdat het gemiddelde celgetal niet altijd van alle lactaties bekend was en één zeer hoge celgetalmeting het gemiddelde bovendien fors omhoog trekt, is besloten het aantal celgetalverhogingen per lactatie in te wegen. Een vaars krijgt op de MPR-uitslag een verhoogd celgetal als het hoger is dan 150.000 cellen per milliliter en een oudere koe als het hoger is dan 250.000 cellen per milliliter. Nordika 5 had in haar carrière acht keer een verhoogd celgetal en is inmiddels ruim honderd dagen onderweg in haar zesde lactatie. Ze heeft met andere woorden 5,33 lactaties afgesloten. In de matrix krijgt ze daarom de waarde $8 / 5,33 = 1,50$ celgetalverhogingen per lactatie.

De jury besloot het aantal inseminaties per dracht als vruchtbaarheidskenmerk mee te nemen. De gemiddelde tussenkalftijd werd economisch oninteressant bevonden. Wel is de leeftijd waarop de dieren voor het eerst kalfden bij de categorie jong meegenomen. De reden is dat het economisch niet interessant is om een koe op een leeftijd ouder dan twee jaar voor het eerst te laten afkalven. Bij de koeien ouder dan tien jaar vond de jury het niet meer relevant op welke leeftijd ze precies voor het eerst hadden gekalft. Ten slotte besloot de jury de kilo's vet en eiwit als leeftijdseffect in te wegen, omdat bijvoorbeeld 1,5 inseminaties per dracht voor een oude koe bijzonderder is dan voor een jonge koe.

Om de verschillende kengetallen bij elkaar te kunnen optellen, moeten ze worden omgezet in een relatieve schaal. De koe die het best scoort voor een bepaald onderdeel krijgt tien punten en de koe die het slechtst scoort nul punten. Zo krijgt Klara 112 bij de oudere koeien tien punten voor het aantal inseminaties per dracht, omdat ze altijd direct drachtig was. Patricia 2 krijgt nul punten, omdat ze gemiddeld 2,3 inseminaties nodig had. Ook Geertje 422 had nauwelijks extra inseminaties nodig en krijgt voor dit kenmerk daardoor 8,6 punten op de relatieve schaal.

Afhankelijk van het relatieve belang van een kenmerk werd het kenmerk vermenigvuldigd met 0,5 of 0,25. Het aantal inseminaties per dracht bij de jonge koeien zit zo dicht bij elkaar dat het niet reëel is om de beste tien punten en de slechtste nul punten te geven. Daarom krijgt Tommy 2,5 punten en krijgen Bontje en Nordika nul punten. Wilma zit er op de relatieve schaal met 1,5 punten tussenin.

in de categorie jong was er voor Bontje 138, de Kian-dochter van Ariën en Petra Ruijter uit Warmenhuizen.

Bontje won van de nummer twee, Drouner Tommy 784, de Kirby-dochter van Harm en Karin Albring uit Drouwenermond. Uit de tabel blijkt dat vooral het betere celgetal van Bontje – ze had in haar carrière nog nooit een verhoging – de doorslag gaf. Behalve enkele celgetalverhogingen – vooral als vaars – is er eigenlijk niets op Tommy aan te merken. Ze scoort op alle fronten uitstekend en vooral door haar hogere lactatiewaarde en minder benodigde inseminaties, troefde ze Nordika 5 van het grote melkveebedrijf van de familie Engelen uit Grashoek af. Nordika gaat op haar beurt De Vlottenburg Wilma 323 van de familie Gieling uit Babberich voor door haar hogere productie.

Geertje 422

Na de categorie jong ging Groenveld over naar de categorie oud. Hoewel ze voor de 'vorm van de dag' slechts in de middenmoot eindigde, was er een duidelijke overwinning voor Geertje 422 (Lord Lily x Ronald) van de familie Schouten uit Midwoud. Geertje laat in de matrix duidelijk de minste steken vallen en houdt daarmee ruim voldoende over om haar wat gewonere exterieur te compenseren. Alleen voor het onderdeel kilo eiwit per dag scoort ze het hoogst van al haar concurrenten. Behalve een uitstekende productie met een goed eiwitpercentage, scoort Geertje zeer goed voor uiergezondheid en vruchtbaarheid. Bij elf drachtigheden had ze slechts twee keer een extra inseminatie nodig en ook had ze in haar carrière slechts tweemaal een verhoogd celgetal.

De tweede plaats was voor Ginny (v. Ronald) van Van der Kolk uit Dalfsen. Ginny had in haar carrière nog nooit een celgetalverhoging en blijkt een prima producente met een goed eiwitpercentage, al blijft ze wat achter in lactatiewaarde. Ginny eindigde qua puntentotaal ex aequo met Wilhelmina

345 van Van Dijk uit Giessenburg, al gaf de jury er de voorkeur aan met het oog op de economische kerngetallen, de tweede plaats toe te kennen aan Ginny. Ook Wilhelmina scoort uitstekend voor celgetal en heeft de meeste kilo's vet en eiwit van alle koeien geproduceerd.

Eén zwak punt

De vierde plaats was er voor Marie 69 van Fokkema uit Menaldum. Marie had de competitie kunnen winnen als ze niet één belangrijk zwak punt had gehad, het eiwitpercentage. Marie gaat Klara 112 van Van der Wal uit Genemuiden voor, de koe die nooit een extra inseminatie nodig had voor een dracht en tevens het hoogste eiwitpercentage realiseerde binnen de categorie oud. Op uiergezondheidsgebied laat ze echter te veel liggen voor een hogere klassering. Publiekscampioene Bartje 238 van Vonk uit Goudriaan eindigde als zesde. Bartjes sterkste punt is haar goede uiergezondheid.

Foto's en video's

Op www.koeverkiezing.nl staat een video van de finale in Hoornaar, met daarin de spanning bij de deelnemers vooraf, de ringpresentatie en uiteindelijk de euforie bij de winnaars. Ook is er een video met reacties van jurylid en fokkerijanalist Kees van Velzen en duurzaamheidsspecialist Willem van Laarhoven. Ten slotte is er een uitgebreide fotoserie met toelichting te vinden.

Bartje eindigde voor Rejah, die in de kilo eiwitproductie en de lactatiewaarde haar sterke punten heeft. De achtste plaats ten slotte was voor Patricia 2 van De Bruin uit Giessenburg, die in het eiwitpercentage en het celgetal haar sterke punten kent. Ook Patricia had in haar carrière slechts één keer een verhoogd celgetal.

De wereld over

Na de bekendmaking van de beide categoriewinnaars door Groenveld sloot Peter Aalberts de jurypresentatie af. „Omdat wij van oude koeien houden, wordt Geertje de kampioen”, motiveerde hij de keuze voor Geertje als winnares van de Koeverkiezing 2013. Aalberts wees tot besluit op het unieke karakter van de Koeverkiezing. „Dit concept moet de wereld over.” ■